Colloquium 2(62)/2026
ISSN 2081-3813, e-ISSN 2658-0365
CC BY-NC-ND.4.0
DOI: http://doi.org/10.34813/30coll2026

ZAGROŻENIA I WYZWANIA BEZPIECZEŃSTWA SZWECJI W ŚWIETLE STRATEGII BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO Z 2024 ROKU

Threats and security challenges facing Sweden in the light of the 2024 National Security Strategy

Joanna Grzela
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
e-mail: joanna.grzela@ujk.edu.pl
ORCID 0000-0003-4341-947X

Streszczenie

Analiza szwedzkiej strategii bezpieczeństwa jest istotna, ponieważ dostarcza informacji na temat reakcji tego państwa na zmieniające się środowisko bezpieczeństwa w Europie i na świecie. Pozwala zrozumieć, jak Szwecja przystosowuje się do nowej rzeczywistości i jak reaguje na globalne i regionalne zagrożenia i wyzwania. Celem artykułu jest analiza Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Szwecji przyjętej w lipcu 2024 roku i odpowiedź na pytanie: Jak zmieniło się postrzeganie zagrożeń i wyzwań bezpieczeństwa od czasu przyjęcia poprzedniej strategii w 2017 roku? Pierwsza część artykułu przedstawia zawiłości polityki bezpieczeństwa Szwecji. Następnie opisano wyzwania związane z integracją i marginalizacją społeczności imigranckich, które znalazły odzwierciedlenie w polityce bezpieczeństwa wewnętrznego. W trzeciej części zawarto charakterystykę szwedzkiej strategii bezpieczeństwa wraz z jej porównaniem do poprzedniego dokumentu strategicznego. Przeprowadzona analiza pozwala twierdzić, że strategia Szwecji odzwierciedla złożony zakres zagrożeń (przede wszystkim zwiększone poczucie zagrożenia w regionie nordyckim wywołane przez wojnę w Ukrainie) i jest odpowiedzią na nowe wyzwania bezpieczeństwa państwa. W artykule wykorzystano metodę analizy literatury, instytucjonalno-prawną oraz komparatystyczną. Wyniki końcowe pokazały, że nastąpiła znacząca zmiana w postrzeganiu zagrożeń i wyzwań bezpieczeństwa. Szwecja przesunęła akcenty w swojej polityce bezpieczeństwa, łącząc kwestie wewnętrzne z zagrożeniami zewnętrznymi.

Słowa kluczowe: Szwecja, strategia, bezpieczeństwo, zagrożenia, wyzwania**.**

Abstract

The analysis of the Swedish security strategy is important because it provides information on the country's response to the changing security environment in Europe and the world. It allows us to understand how Sweden is adapting to the new reality and how it is responding to global and regional threats and challenges. The aim of the article is to analyze the Swedish Security Strategy adopted in July 2024 and answer the question: how has the perception of security threats and challenges changed since the adoption of the previous strategy in 2017? The first part of the article presents the intricacies of Sweden's security policy. Then,

the challenges related to the integration and marginalization of immigrant communities, which were reflected in the internal security policy, are described. The third part contains a description of the Swedish security strategy and its comparison to the previous strategic document. The analysis allows us to claim that Sweden's strategy reflects a complex range of threats (primarily the increased sense of threat in the Nordic region caused by the war in Ukraine) and is a response to new security challenges for the state. The article uses the methods of literature analysis, institutional-legal and comparative. The final results showed that there had been a significant change in the perception of security threats and challenges. Sweden had shifted the emphasis of its security policy, linking internal issues with external threats.

Keywords: Sweden, strategy, security, threats, challenges.

Wstęp

Kultura strategiczna Szwecji została ukształtowana przez kilka czynników (Kobierecka, 2016, s. 141–154), wśród których są położenie geograficzne i bliskość Rosji oraz rzeczywiste interesy narodowe wynikające z wewnętrznych uwarunkowań. Szwecja długo była postrzegana jako państwo o stabilnej i pokojowo zorientowanej polityce zagranicznej, a zasada militarnego niezaangażowania była mocno osadzona w jej strategii bezpieczeństwa. Wojna w Ukrainie zmieniła środowisko bezpieczeństwa w Europie i w konsekwencji podstawowe założenia szwedzkiej polityki bezpieczeństwa, prowadząc do odrzucenia neutralności, wstąpienia do Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO), zwiększenia wydatków na obronę oraz intensyfikacji współpracy regionalnej. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Szwecji z 2024 roku pokazuje, że państwo to dostosowuje się do nowej rzeczywistości geopolitycznej i przygotowuje na możliwość konfliktów zbrojnych w Europie – wzmacnia swoje struktury obronne oraz gotowość cywilną. Kryzys migracyjny również wyraźnie wpłynął na szwedzką politykę bezpieczeństwa. Strategia podkreśla konieczność zwalczania zagrożeń związanych z przestępczością i radykalizacją oraz traktuje integrację społeczną uchodźców jako kluczowy element stabilności wewnętrznej.

Meandry polityki bezpieczeństwa Szwecji

Szwecja była państwem neutralnym przez ponad 200 lat, począwszy od czasów wojen napoleońskich. Formalnie jej neutralność można datować od 1812 roku, gdy król Karol XIV postanowił, że państwo to nie będzie angażować się w konflikty zbrojne, co miało na celu zachowanie jego bezpieczeństwa i suwerenności. Od tego momentu Szwecja prowadziła politykę niezaangażowania militarnego, unikając udziału w konfliktach zbrojnych, co stało się integralnym elementem jej polityki zagranicznej (Wahlbaeck, 1986, s. 7–12). Neutralność państwa była podtrzymywana przez cały XIX wiek i w trakcie obu wojen światowych w XX wieku, ale nigdy nie była absolutna. Szwecja nie stworzyła prawnych regulacji definiujących jej zakres. Dążono do zachowania otwartego charakteru polityki neutralności, co pozwalało na większą swobodę w określaniu jej kształtu przez władze państwowe (Leitz, 2000, s. 50). W czasie zimnej wojny

Szwecja kontynuowała politykę neutralności, choć jednocześnie zacieśniała współpracę z państwami zachodnimi i z NATO w zakresie obronności, nie będąc jednak formalnym członkiem żadnego sojuszu wojskowego. Szwedzka neutralność była oparta na trzech prawidłach: opór przed wejściem do Sojuszu Północnoatlantyckiego, wspieranie zbiorowego systemu bezpieczeństwa poprzez członkostwo w ONZ oraz rozwijanie i wzmacnianie współpracy nordyckiej.

W okresie powojennym można wyróżnić trzy etapy w szwedzkiej polityce bezpieczeństwa, w których dominowały: doktryna neutralności, bezaliansowości i solidarności. Nie jest łatwo je precyzyjnie rozdzielić, gdyż w pewnym stopniu zachodziły one na siebie: pojęcia „bezaliansowość" używano równolegle, a nawet wymiennie z neutralnością. Z kolei doktryna solidarności występowała także w okresie deklarowanej neutralności, zaś pojęcie wojskowej bezaliansowości było stosowane równolegle z doktryną solidarności (Czarny, 2018). Neutralność pozwoliła władzom Królestwa Szwecji na przeprowadzenie wielu reform i doprowadziła do industrializacji kraju (w szczególności rozwijał się przemysł stalowy i metalurgiczny, drzewny i papierniczy, elektryczny i elektrotechniczny, farmaceutyczny i chemiczny, motoryzacyjny i stoczniowy), wzrostu produkcji, a w efekcie stałego wzrostu gospodarczego. Neutralność dała także państwu możliwość prowadzenia niezależnej polityki handlowej. Królestwo rozwijało handel zarówno z państwami zachodnimi, jak i z krajami bloku wschodniego, co sprzyjało dywersyfikacji gospodarki i utrzymaniu stabilności ekonomicznej. W rezultacie możliwe stało się inwestowanie w rozwój społeczny, infrastrukturę oraz sektor publiczny, tworząc fundamenty silnego państwa dobrobytu. W latach 50. XX wieku Szwecja zaczęła osiągać wysoki poziom zamożności, a w latach 60. była już jednym z najzamożniejszych państw w Europie. Warto podkreślić, iż bardzo ważnym czynnikiem tych przemian, jak i wdrażania idei neutralności, była silna pozycja szwedzkiej socjaldemokracji. Polityka neutralności była głęboko zakorzeniona w jej strategii politycznej, która miała na celu ochronę Królestwa przed konfliktami zewnętrznymi oraz zapewnienie stabilności wewnętrznej, co było niezbędne dla realizacji programu budowy państwa dobrobytu. Szwedzka Socjaldemokratyczna Partia Robotnicza (Sveriges Socialdemokraterna Arbetareparti – SAP) wprowadziła wiele programów socjalnych, obejmujących powszechne ubezpieczenia społeczne, opiekę zdrowotną, system emerytalny, powszechny i bezpłatny dostęp do edukacji, a także pomoc dla rodzin (Thakur i in., 2005, s. 21). Hasła głoszone przez socjaldemokratów, których troską było zbudowanie zamożnego społeczeństwa, sprzyjały zachowaniu neutralności państwa. Utrzymanie pokoju, niewłączanie się w antagonistyczne relacje między mocarstwami oraz nieangażowanie się w spory międzynarodowe pozwoliło na konsekwentne rozwijanie państwa. Ważną podstawą tych dążeń była stabilność sceny politycznej i niemal nieprzerwana obecność socjaldemokracji w parlamencie (Rothstein, 1996, s. 3).

Podczas zimnej wojny polityka zagraniczna i polityka bezpieczeństwa Szwecji były kształtowane przez dwie koncepcje: realizmu małego państwa i liberalnego

internacjonalizmu (Aggestam, 2001, s. 182–206). Realizm małego państwa był oparty na koncepcji „narodowego przetrwania". Jego podstawą stało się bezpieczeństwo narodowe i przetrwanie państwa, które samo powinno stać na straży swojego interesu. Obrona narodowa miała na celu powstrzymanie potencjalnego ataku. Neutralność miała być utrzymana przez armię terytorialną (uformowaną w drodze poboru) oraz własny przemysł zbrojeniowy, który niemal całkowicie zaspokajał potrzeby wewnętrzne. Szwecji udało się zapewnić samodzielnie bezpieczeństwo państwa i utrzymać niezależność od bloków militarnych. Jednak to kosztowało ten kraj ok. 3–4% PKB rocznie, tyle bowiem wynosiły wydatki na obronę w okresie zimnej wojny (SIPRI, b.d.a). Liberalny internacjonalizm miał zapewnić temu państwu specyficzny profil na arenie międzynarodowej, polegający na kreowaniu niezależnej i aktywnej polityki w zakresie pomocy rozwojowej, rozbrojenia, ochrony środowiska, mediacji i arbitrażu (Doeser, 2008, s. 211). Władze Szwecji wyznaczyły główne cele polityki zagranicznej kraju: światowy pokój, prawa człowieka i współpraca międzynarodowa (Brysk, 2009, s. 42 i n.). Szwedzka strategia bezpieczeństwa w latach 60., 70. i wczesnych 80. XX wieku zmierzała w kierunku bardziej aktywnej polityki międzynarodowej, koncentrując się na kwestiach związanych z kontrolą zbrojeń, rozwojem gospodarczym i ogólnym poparciem działań Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ). W kontekście globalnej walki dwubiegunowej między Wschodem a Zachodem Szwecja (wzorem swoich nordyckich sąsiadów) chciała działać jako mediator i budowniczy mostów porozumienia. Królestwo nie było członkiem żadnego bloku militarnego, chociaż blisko współpracowało z Sojuszem Północnoatlantyckim, zwłaszcza po przystąpieniu do programu Partnerstwa dla Pokoju w 1994 roku. Pomimo statusu państwa niezaangażowanego, Szwecja w strategii NATO była sojusznikiem i swego rodzaju „buforem" pomiędzy ZSRR i Norwegią. Z drugiej strony, mogła polegać na Sojuszu w przypadku jakiejkolwiek ingerencji zbrojnej na jej terytorium (Hendrickson, 2007). Ponadto, pozostając neutralnym państwem i będąc przeciwna jakiejkolwiek agresji, konsekwentnie potępiała inwazje państw obu stron „zimnowojennej kurtyny": sowiecką na Węgrzech (1956), Czechosłowacji (1968), w Afganistanie (1979), a także działania amerykańskie w Wietnamie (1965) (Link, 1971, s. 43 i n.; Ekengren, 2011, s. 126–129).

Szwecja w okresie powojennym była postrzegana jako demokracja z „zachodnimi korzeniami" i miała pewne trudności, aby utrzymać wiarygodność neutralności w toczącej się walce między demokracją a dyktaturą. Te dylematy pojawiły się podczas wojny koreańskiej i wojny w Zatoce Perskiej. Wybuch wojny koreańskiej w latach 1950–1953 „wywołał" szwedzki program zbrojeń. Z drugiej strony Szwecja wspierała rezolucję Rady Bezpieczeństwa ONZ w sprawie interwencji w wojnie koreańskiej oraz pomagała przy organizacji szpitala polowego z założeniem, że pozostaje niezaangażowana w militarny konflikt. ONZ została przez Szwecję uznana za najważniejszy podmiot odpowiedzialny za utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Z tego faktu wynikał mandat dla szwedzkiego udziału w operacjach pokojowych.

Wartości takie, jak: pokój, prawa człowieka i prawo do dobrobytu powinny być dostępne dla wszystkich narodów i dlatego militarna obecność kraju w operacjach pokojowych była istotnym składnikiem polityki zagranicznej i bezpieczeństwa państwa i nie budziła kontrowersji wśród Szwedów. Zaangażowanie to nie było sprzeczne z polityką neutralności, ponieważ wzmacniało bezpieczeństwo świata, w tym Szwecji.

Polityka bezpieczeństwa i obrony Szwecji zmieniła się od końca zimnej wojny. Upadek muru berlińskiego, rozpad Związku Radzieckiego i rozwiązanie Układu Warszawskiego, w połączeniu z coraz bardziej intensywną integracją europejską, stworzyły nową sytuację w środowisku bezpieczeństwa na Starym Kontynencie. Zmiany spowodowały, że Szwecja zaczęła się angażować w dalekosiężną współpracę międzynarodową w dziedzinie bezpieczeństwa bardziej niż dotychczas. Państwo to jednak stało z boku formalnych militarnych zobowiązań obronnych. Polityka neutralności okresu zimnej wojny została oficjalnie zamieniona w 1992 roku na rzecz „wojskowego niezaangażowania". Neutralność w wojnie nie była już imperatywem. Zamiast tego przyjęto elastyczne podejście, w którym neutralność uznano za jedną z opcji. Ważnym sygnałem zmian w percepcji neutralności był fakt, że w latach 90. Szwecja nawiązała kontakty z NATO i wstąpiła do Unii Europejskiej (UE). Koncepcja bezpieczeństwa została oparta na pozamilitarnych zagrożeniach (Knudsen, 1999). Skierowano uwagę na takie niebezpieczeństwa, jak: emisja substancji promieniotwórczych, terroryzm, uchodźcy. Istotną przesłanką tej decyzji była ocena, że ryzyko wojny i ataków na Szwecję nie istnieje. W efekcie przyjęcia założenia o braku zagrożenia konwencjonalnym konfliktem, systematycznie ograniczano szwedzki potencjał obronny poprzez zmniejszenie finansowania i liczebności sił zbrojnych. Stopniowo redukowano wydatki wojskowe (SIPRI, b.d.b), co negatywnie wpłynęło na stan i możliwości sił zbrojnych. Choć kładziono jeszcze nacisk na obronę terytorialną, to siły zbrojne były rozwijane z myślą o międzynarodowym zarządzaniu kryzysowym. Wejście Szwecji do Unii Europejskiej w 1995 roku przypieczętowało proces demilitaryzacji, gdyż przyniosło ze sobą poczucie, że sprawy związane z bezpieczeństwem będą się rozstrzygać za pomocą narzędzi pozamilitarnych, z *soft power* jako instrumentem UE. Ponadto ruch Rosji ku demokracji i pluralizmowi wzmocnił przekonanie, że obrona narodowa jest czymś, co należy do przeszłości. Pod koniec lat 90. zbrojna napaść na Szwecję była postrzegana jako mało prawdopodobna.

Polityka bezaliansowości była podstawą strategii bezpieczeństwa Królestwa Szwecji aż do przełomu XX i XXI wieku, wtedy to bowiem m.in. pod wpływem rosnącej agresji Rosji w relacjach międzynarodowych, zdecydowano o intensywniejszej niż dotychczas współpracy z kluczowymi gwarantami europejskiego i światowego bezpieczeństwa – UE, ONZ i NATO. Międzynarodowe zaangażowanie Szwecji nie było postrzegane jako konieczność całkowitej rezygnacji z polityki neutralności, ale jako dostosowanie się do nowych realiów – wyzwań i zagrożeń europejskiego bezpieczeństwa. Jedną z konsekwencji tego zaangażowania była legitymizacja posunięć rządu

dystansującego państwo od swojej oficjalnej polityki „wojskowego niezaangażowania" bez podejmowania ryzykownych politycznie kroków i formalnej rezygnacji z dotychczasowej strategii bezpieczeństwa. Pojęcie „neutralności" nie tylko ewoluowało, ale stopniowo znikało z retoryki szwedzkiego rządu i jego oficjalnych dokumentów. Nacisk położono na terroryzm i działania międzynarodowe, opierając się na argumentacji, że międzynarodowe zagrożenia i konflikty (choć odległe terytorialnie) mają także konsekwencje dla Szwecji.

Zmiany w polityce bezpieczeństwa Szwecji stały się widoczne podczas prac nad unijnym traktatem konstytucyjnym. Szwecja nalegała na wpisanie do niego tzw. klauzuli solidarności. Na szczeblu krajowym zapisy te potwierdzono w deklaracji solidarności przyjętej przez Riksdag (szwedzki parlament) 16 czerwca 2009 roku. Wraz z klauzulą solidarności szwedzki rząd przyznał, że wyklucza to możliwość neutralności w przypadku konfliktu w najbliższym otoczeniu i jest zasadniczą zmianą w stosunku do polityki lat 90. XX w. Rząd po raz pierwszy w czasach współczesnych wyraźnie stwierdził, że będzie oczekiwać pomocy w sytuacji zagrożenia lub ataku i nie pozostanie bierny w obliczu konfliktu w bezpośrednim otoczeniu państwa oraz deklaruje możliwość pomagania innym krajom w sytuacji konfliktu (Grzela, 2019, s. 453). Mając to na uwadze, Szwedzkie Siły Zbrojne otrzymały zadanie rozwijania zdolności udzielania i otrzymywania wsparcia wojskowego. Ta decyzja przekształciła tradycyjnie rozumianą neutralność w politykę solidarności, w ramach której, we współpracy ze Szwecją, budowane jest bezpieczeństwo międzynarodowe.

Obraz zagrożeń Szwecji w pierwszej dekadzie XXI wieku był szeroki, co wpłynęło na silniejsze niż dotychczas postawienie akcentu na obronę interesów narodowych, tj. bezpieczeństwo w najbliższym sąsiedztwie, reformę sił zbrojnych oraz ściślejszą współpracę z Unią Europejską. Te strategiczne wytyczne były następstwem kryzysu stosunków pomiędzy Rosją a Estonią w 2007 roku, a szczególnie konfliktu rosyjsko-gruzińskiego z 2008 roku. Były to pierwsze symptomy zmian w europejskim środowisku bezpieczeństwa, które wywołały alarm wśród szwedzkich planistów wojskowych. Zaczęto przywiązywać większe znaczenie do zmian zachodzących w bezpośrednim otoczeniu – w regionie Morza Bałtyckiego, Morza Barentsa i w Arktyce. Obrona narodowa została wskazana jako jedno z głównych zadań Sił Zbrojnych Szwecji, ale bez większych zmian organizacyjnych i strukturalnych (od 2010 roku zniesiono pobór i postawiono na siły zawodowe oraz zmniejszono wydatki obronne z 1,3% do 1,2% PKB).

Zwiększona aktywność Rosji w regionie nordycko-bałtyckim oraz rosyjska interwencja wojskowa w Ukrainie, rozpoczęta w lutym 2014 roku, skłoniły Szwecję do rewizji polityki bezpieczeństwa i do bliższej współpracy z NATO (przy założeniu, że państwo pozostaje militarnie niezaangażowane) oraz wzmocnienia własnych zdolności obronnych. Po latach cięć w wydatkach obronnych oraz koncentracji na operacjach międzynarodowych, w czerwcu 2015 roku Riksdag zdecydował o stopniowym zwiększaniu wydatków na obronę i przebudowę sił zbrojnych w kierunku obrony narodowej. W

marcu 2017 roku parlament przywrócił pobór, począwszy od 1 stycznia 2018 roku. Co więcej, po raz pierwszy po ponad dwóch dekadach przesunięto zadania sił zbrojnych na bezpieczeństwo regionalne.

Punktem zwrotnym w szwedzkiej polityce bezpieczeństwa stała się rosyjska inwazja na Ukrainę w lutym 2022 roku. Diametralnie zmieniła ona podejście Królestwa Szwecji do NATO i spowodowała gwałtowny wzrost poparcia społecznego dla członkostwa w Sojuszu (w lutym 2022 było to 41%, a w lipcu 2022 – 64% (Statista Research Department, b.d.c). W maju 2022 roku rząd Szwecji, wraz z sąsiednią Finlandią, oficjalnie ogłosił zamiar przystąpienia do NATO. Decyzja ta była postrzegana jako kluczowy krok w zapewnieniu bezpieczeństwa Szwecji w obliczu narastających zagrożeń geopolitycznych w regionie Europy Północnej. Proces akcesji rozpoczął się formalnie latem 2022 roku. Po pokonaniu dyplomatycznych przeszkód (Turcja domagała się gwarancji, że Królestwo nie będzie wspierać grup uznawanych przez rząd w Ankarze za organizacje terrorystyczne), Szwecja ostatecznie dołączyła do NATO. Po ponad 200 latach nieuczestniczenia w sojuszach wojskowych, 7 marca 2024 roku Szwecja stała się częścią zachodniej wspólnoty obronnej. Zostanie członkiem NATO to zmiana paradygmatu szwedzkiej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, ale jest to również naturalny i ostateczny krok procesu odchodzenia Szwecji od polityki neutralności i niezaangażowania.

Kwestia uchodźców w szwedzkiej polityce bezpieczeństwa

Szwecja jest znana ze swojego przyjaznego nastawienia do uchodźców i zaangażowania w łączenie rodzin (Statista Research Department, b.d.c). Do 2016 roku miała jedno z najbardziej liberalnych praw azylowych w UE i imigracja do tego kraju systematycznie rosła na przestrzeni kilku lat. W latach 2012–2015 Szwecja udzieliła azylu ponad 100 tys. osobom, czyli około 1% całej populacji kraju (Statistics Sweden, b.d.). W rezultacie przyjęła więcej uchodźców na jednego mieszkańca niż jakikolwiek inny kraj w Europie. W szczycie europejskiego kryzysu uchodźców, w 2015 roku, ponad 162 tys. osób złożyło wniosek o azyl (Swedish Migration Agency, b.d.). W 2016 roku liczba osób ubiegających się o azyl gwałtownie zmniejszyła się do 29 tys. i stopniowo spadała, do 11 400 w 2021 roku, na co wpłynęła pandemia COVID-19. W 2023 roku liczba ta wyniosła 12 600 (Statista Research Department, b.d.d).

Szwecja w powszechnej świadomości cieszy się opinią tolerancyjnego, egalitarnego i wielokulturowego państwa opiekuńczego, dlatego dla wielu jest bezpiecznym miejscem i atrakcyjnym kierunkiem (obywatele urodzeni za granicą stanowią obecnie 20% populacji kraju (Statistical Database, b.d.). Szwecja, jako jeden z krajów z najbardziej otwartą polityką migracyjną, wprowadziła szereg programów mających na celu wsparcie asymilacji przybyszów. Obejmują one kursy języka szwedzkiego, dostęp do edukacji oraz programy aktywizacji zawodowej. Głównym ich celem jest partycypacja

imigrantów w rynku pracy, będąca kluczowym aspektem ich integracji społecznej i ekonomicznej w nowych kraju zamieszkania. Prawie wszyscy imigranci spoza UE mają zagwarantowane takie same prawa jak obywatele Szwecji. Wiele osób, które przybyły do Szwecji jako uchodźcy lub imigranci, z powodzeniem zintegrowało się ze społeczeństwem, znajdując pracę, zdobywając wykształcenie i aktywnie uczestnicząc w życiu publicznym. Kompleksowe podejście Szwecji jest bardziej inkluzywne niż w sąsiednich państwach nordyckich i plasuje ją w pierwszej dziesiątce w Indeksie Polityki Integracji Migrantów (MIPEX) (Migrant Integration Policy Index, b.d.). Z drugiej strony, niewystarczające kontrole tożsamości cudzoziemców i uchybienia w rejestracji ludności, w połączeniu z brakiem możliwości odesłania przybyszów bez prawa pobytu w Szwecji, doprowadziły do tego, że wiele osób znalazło się poza siecią zabezpieczeń społecznych i nie miało żadnego kontaktu z sektorem publicznym. Tak powstałe „społeczeństwo cieni" już samo w sobie stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa. Ale jego istnienie dostarcza znacznie więcej kłopotów szwedzkiemu rządowi. Duża liczba uchodźców stała się istotnym elementem szwedzkiej debaty politycznej i strategii bezpieczeństwa. Trudności w integracji imigrantów, takie jak bezrobocie, brak dostępu do edukacji oraz marginalizacja, prowadzą do napięć społecznych, które zwiększają ryzyko przestępczości, radykalizacji i destabilizacji społecznej. Szwecja zmaga się obecnie z wieloma problemami, m.in. kwestionowanie monopolu państwa na władzę, tworzenie równoległych struktur społecznych kierujących się własnym kodeksem i zasadami moralnymi oraz przemoc czy uzależnienia od świadczeń. Nastąpił wzrost przestępczości z udziałem przybyszów, wzrost liczby gangów, ataków bombowych, a także incydentów, w których często giną przypadkowi przechodnie (Sunnemark, 2023). I tak, reputacja Szwecji jako państwa bezpiecznego, o niskim wskaźniku przestępczości została przyćmiona przez dane na temat zagrożonych dzielnic wielu miast (większość aktów przemocy dzieje się w dużych miastach: Sztokholmie, Göteborgu, Malmö i Uppsali), rekrutacji dzieci do sieci organizacji przestępczych i wzroście liczby ofiar ulicznych strzelanin (Szwecja ma trzeci w Europie, po Czarnogórze i Albanii, najwyższy wskaźnik zgonów spowodowanych przestępstwami z użyciem broni palnej (Statista Research Department, b.d.a). Według oficjalnych statystyk od 2013 roku liczba śmiertelnych strzelanin w kraju wzrosła ponad dwukrotnie, a przestępstwa narkotykowe i z użyciem broni palnej stale rosną od początku XXI w (Polisen, b.d.a). Szwedzka policja zidentyfikowała szereg „utsatta", czyli obszarów o najwyższym natężeniu przestępstw (mieszka tam ok. 5% populacji kraju, a głównym powodem wzrostu przestępczości jest bieda i towarzyszące jej bezrobocie (Polisen, b.d.b). Ponad 80% z nich zdefiniowano jako obszary o wyzwaniach społeczno-ekonomicznych, w których mieszka duży odsetek osób urodzonych poza Europą oraz imigrantów drugiego i trzeciego pokolenia). To lokuje tę kwestię wśród kluczowych zadań polityki bezpieczeństwa państwa.

Choć Szwecja osiągnęła pewne sukcesy w integracji imigrantów, to wyzwania i zagrożenia, z którymi się boryka, są znaczne. Problemy, takie jak marginalizacja społeczna, przestępczość oraz polaryzacja polityczna, wskazują na trudności w pełnej integracji dużej liczby przybyszów. Mając to na uwadze, w lipcu 2016 roku rząd przyjął do realizacji tymczasową ustawę, zmieniającą zasady przyjmowania uchodźców i ograniczającą możliwość ubiegania się o azyl w Szwecji. Wprowadziła ona tymczasowe zezwolenie na pobyt, ograniczyła prawo do imigracji członków rodziny i zaostrzyła wymagania w zakresie utrzymania (Government Offices of Sweden, 2016). W lipcu 2021 roku wprowadzono nową ustawę migracyjną, która uczyniła tymczasowe przepisy z 2016 roku stałymi. Wprowadziła ona bardziej rygorystyczne zasady dotyczące przyznawania pobytów stałych, wymagając m.in. znajomości języka szwedzkiego oraz stabilnej sytuacji finansowej, utrzymała ograniczenia w prawie do łączenia rodzin oraz zwiększyła wymagania dotyczące integracji, takie jak obowiązek uczestnictwa w kursach językowych i obywatelskich. Rok później, w lipcu 2022 roku, weszła w życie nowa ustawa o przestępstwach terrorystycznych, która zastąpiła wcześniejsze akty dotyczące terroryzmu i rozszerzyła uprawnienia władz do wydalania cudzoziemców, stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa Szwecji oraz zaostrzyła kary więzienia za przestępstwa terrorystyczne. Ustawa określiła warunki zatrzymania cudzoziemców i dała władzom więcej narzędzi do przeszukiwania i prowadzenia tajnego nadzoru nad podejrzanymi. W listopadzie 2022 roku parlament uchwalił poprawkę do konstytucji, umożliwiającą ograniczenie wolności zrzeszania się grup zaangażowanych w działalność terrorystyczną.

Aktualne dane potwierdzają słuszność podjętych na przestrzeni ostatnich lat działań, gdyż od 2023 roku utrzymuje się spadek liczby osób ubiegających się o azyl w Szwecji oraz liczby przyznanych zezwoleń na pobyt. Według prognozy Szwedzkiej Agencji Migracyjnej państwo to jest na dobrej drodze do osiągnięcia najniższej liczby osób ubiegających się o azyl od 1997 roku, a po raz pierwszy od ponad 50 lat odnotowuje emigrację netto (Government Offices of Sweden, 2024a, 2024b). Surowsze przepisy nie rozwiązały jednak wszystkich problemów, dlatego rząd zamierza dokonać przeglądu swojej polityki dotyczącej łączenia rodzin imigrantów i wdrożyć bardziej rygorystyczne procedury, mające na celu ograniczenie liczby przybyszów. Przygotowywana weryfikacja przepisów opiera się na założeniu, że państwo nadal będzie miało godne standardy przyjmowania, ale ci spośród imigrantów, którzy nie mają podstaw do ochrony i prawa do pobytu w Szwecji, będą musieli zostać wydaleni.

Polityka bezpieczeństwa Szwecji w świetle Strategii bezpieczeństwa narodowego z 2024 roku

Szwecja w lipcu 2024 roku opublikowała nową Strategię Bezpieczeństwa Narodowego, zastępując tę z 2017 roku. Stanowi ona ramy dla pracy rządu nad bezpieczeństwem

narodowym do 2030 roku. Wzmocnienie bezpieczeństwa narodowego uznano za priorytet, a za szczególnie ważne: zbudowanie całkowitej obrony (*total defence*), integrację z NATO oraz walkę z przestępczością zorganizowaną. Dokument przedstawia kompleksowe podejście, uznając bezpieczeństwo zewnętrzne i wewnętrzne za wzajemnie powiązane i kluczowe dla ochrony państwa oraz jego obywateli. W związku z tym strategia identyfikuje trzy istotne płaszczyzny działania.

Pierwsza obejmuje to, co tradycyjnie uważa się za bezpieczeństwo zewnętrzne i koncentruje się na ochronie przed zagrożeniami zewnętrznymi. Obejmuje ona politykę zagraniczną (w tym pomoc rozwojową), bezpieczeństwa i obrony, integrację z NATO i UE oraz obronę Ukrainy (wsparcie polityczne, wojskowe, finansowe i humanitarne dla Ukrainy jest priorytetem polityki zagranicznej rządu). Strategia koncentruje się na zagrożeniach związanych z wojną Rosji przeciwko Ukrainie, ale znacząco więcej uwagi poświęca także Chinom, które są w strategii wymieniane aż 20 razy (dla porównania w poprzedniej wersji wspomniano je tylko raz). Dokument podkreśla rosnący wpływ Chin na arenie międzynarodowej, w tym w dziedzinach takich jak gospodarka, technologia i bezpieczeństwo. Chiny są postrzegane jako jedno z kluczowych wyzwań globalnych i zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego Szwecji, głównie ze względu na ich totalitarne tendencje, ambicje geopolityczne, modernizację militarną oraz współpracę z Rosją. Nowa strategia podkreśla potrzebę wzmocnienia współpracy transatlantyckiej oraz redukcji zależności od Chin, szczególnie w kontekście bezpieczeństwa ekonomicznego. Jednocześnie jednak dostrzega konieczność utrzymania dialogu i współpracy handlowej z Chinami, choć w sposób kompatybilny z jej interesami narodowymi. Strategia wskazuje na potrzebę monitorowania chińskich działań oraz ich potencjalnego wpływu na bezpieczeństwo narodowe Szwecji, szczególnie w kontekście rywalizacji między mocarstwami i technologii strategicznych. Wzrost znaczenia Chin jest postrzegany jako wyzwanie, które wymaga odpowiednich reakcji w polityce zagranicznej i obronnej Szwecji. Strategia podkreśla, że agresja Rosji na Ukrainę znacząco wpłynęła na środowisko bezpieczeństwa w Europie, dlatego Szwecja stawia na wzmocnienie sił zbrojnych (Government Offices of Sweden, 2024c), współpracę z sojusznikami oraz rozwijanie zdolności do odpierania zagrożeń ze strony innych państw. Konflikt jest wskazywany jako kluczowy czynnik, który zmienił postrzeganie zagrożeń w regionie i wpłynął na decyzje Szwecji dotyczące polityki obronnej, w tym intensyfikację działań mających na celu zwiększenie gotowości i zdolności do odpowiedzi na potencjalne zagrożenia ze strony Rosji.

Druga płaszczyzna grupuje to, co jest określane jako bezpieczeństwo wewnętrzne i obejmuje ochronę otwartości, demokracji i jedności społeczeństwa, w tym ochronę praw człowieka i wolności, rządy prawa i zaufanie do instytucji publicznych. Przestępczość zorganizowana, brutalny ekstremizm, terroryzm oraz wewnętrzne zagrożenia społeczne, takie jak wzrost przemocy gangów, są jednymi z najpoważniejszych wyzwań, przed którymi stoi kraj (Government Offices of Sweden 2024d). Zagrożenie

przestępczością zorganizowaną zostało szczególnie uwypuklone, w związku z czym strategia uwzględnia kilka kluczowych kategorii działań:

a) zwalczanie przestępczości zorganizowanej i gangów: rząd planuje zwiększenie zasobów dla policji i sądów (mają one być skierowane do walki z najpoważniejszymi formami przestępczości, w tym przestępstwami z użyciem broni palnej). Nowe przepisy mają wzmocnić kadrowo służby porządkowe, zwiększyć uprawnienia policji w zakresie inwigilacji, w tym możliwości prowadzenia śledztw z wykorzystaniem zaawansowanych technologii oraz współpracę z innymi państwami w celu skuteczniejszego ścigania przestępców. Reformy w systemie sądownictwa mają na celu przyspieszenie procesów sądowych oraz skuteczniejsze egzekwowanie prawa. Rząd zapowiada wprowadzenie surowszych kar za poważne przestępstwa, w tym przestępczość gangową i handel narkotykami. Planowane jest zwiększenie kontroli nad przepływem osób i towarów przez granice w celu ograniczenia przemytu broni i narkotyków. Szwecja chce także wprowadzić bardziej zaawansowane środki do monitorowania działań transgranicznych przestępców;
b) ochrona społeczeństwa przed przemocą: w strategii ma ona charakter kompleksowy, obejmujący zarówno działania prewencyjne, jak i represyjne, z akcentem na współpracę społeczną oraz międzynarodową. Dokument kładzie nacisk na integrację społeczną i edukację, aby zapobiegać przestępczości wśród młodzieży i wstępowaniu do gangów oraz pomoc w reintegracji osób opuszczających więzienia; istotnym składnikiem tej części strategii jest również ochrona osób narażonych na przemoc w środowisku domowym. Rząd chce wprowadzić programy ochrony ofiar oraz planuje rozbudowę sieci schronisk dla osób dotkniętych przemocą domową, a także narzędzia ułatwiające zgłaszanie tego rodzaju przestępstw;
c) bezpieczeństwo w miastach: miasta są szczególnie narażone na działalność gangów i przestępczość zorganizowaną, dlatego w dokumencie wskazuje się na konieczność poprawy bezpieczeństwa w miastach poprzez zwiększenie obecności policji w miejscach szczególnie zagrożonych (priorytetem jest ograniczenie liczby strzelanin, które stały się problemem w niektórych dzielnicach) oraz inwestycje w infrastrukturę miejską, która może zapobiegać przestępczości (np. monitoring wizyjny). Ważnym aspektem jest współpraca między władzami lokalnymi, policją, szkołami i organizacjami pozarządowymi. Strategia zachęca do wzmocnienia tych więzi, aby skuteczniej monitorować i zwalczać lokalne problemy z przestępczością.

Ponadto rząd zakłada wzmocnienie działań antyterrorystycznych, w tym lepszą koordynację służb wywiadowczych i organów ścigania, a także poprawę zdolności do

szybkiego reagowania na zagrożenia związane z terroryzmem. Dodatkowo podkreśla znaczenie współpracy międzynarodowej w walce z terroryzmem, w szczególności w ramach UE i NATO. Obejmuje także plany wzmocnienia ochrony infrastruktury krytycznej oraz zwiększenia świadomości społecznej na temat potencjalnych zagrożeń terrorystycznych. Strategia zwraca uwagę na potrzebę dalszego rozwoju środków prewencyjnych i reakcyjnych, które mogą chronić Szwecję przed zagrożeniami związanymi z ekstremizmem. Wskazuje się na konieczność lepszego monitorowania ryzyka, w tym przeciwdziałania radykalizacji w społeczeństwie oraz współpracę z innymi państwami w celu wymiany informacji i najlepszych praktyk.

Trzecia z płaszczyzn obejmuje środki mające na celu wzmocnienie odporności społeczeństwa na różnego rodzaju kryzysy, konkurencyjność gospodarki oraz bezpieczeństwo ekonomiczne i długoterminowe środki mające na celu ochronę dobrobytu, stanowiącego materialną podstawę bezpieczeństwa narodowego. W ramach ogólnej koncepcji obrony totalnej Szwecja skupia się na budowaniu odporności na różne zagrożenia (zarówno naturalne, jak i te wywołane przez człowieka). Rząd zamierza wzmocnić zdolność do identyfikowania, zarządzania i rozwiązywania hybrydowych zagrożeń i ataków. Za szczególnie groźne uznano zmiany klimatu, które pogłębiają istniejące konflikty poprzez ograniczony dostęp do zasobów, takich jak słodka woda, żywność i grunty orne. To zaś zwiększa ryzyko przepływów migracyjnych. W związku z tym podkreślono potrzebę współpracy międzynarodowej w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego, co wskazuje na rosnące znaczenie tego aspektu w polityce bezpieczeństwa państwa. Celem rządu jest także utrzymanie bezpieczeństwa ekonomicznego i stabilnej gospodarki (strategia zwraca uwagę, że gospodarka może także zostać poddana działaniom destabilizującym, które mogą obejmować ataki na krytyczną infrastrukturę, w tym system finansowy), odpornej na wewnętrzne i zewnętrzne kryzysy oraz długofalowy rozwój kraju. W związku z tym w strategii inwestycje w technologie i innowacyjność, edukację, szkolenia, badania i rozwój oraz dywersyfikacja rynków gospodarczych, także znalazły swoje miejsce (Prime Minister's Office, 2024).

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Szwecji z 2024 roku różni się od poprzedniej z 2017 roku w kilku istotnych aspektach. Są to:

1. kontekst geopolityczny:
   - Strategia 2024 akcentuje wzrost zagrożeń związanych z sytuacją międzynarodową, zwłaszcza w kontekście wojny w Ukrainie i agresywnych działań Rosji i – co za tym idzie – kładzie nacisk na obronę narodową i współpracę z NATO oraz na bezpieczeństwo regionalne;
   - Strategia 2017 bardziej skupiała się na wyzwaniach globalnych, takich jak terroryzm, zmiany klimatyczne oraz zarządzanie kryzysowe, przy mniejszym akcencie na tradycyjne zagrożenia militarne;

2. współpraca międzynarodowa:
– 2024: Strategia wyraża konieczność zacieśnienia współpracy z NATO oraz wzmocnienia relacji z krajami UE ze względu na rosnące napięcia geopolityczne w regionie. Ponadto nadal żywotną pozostaje współpraca dwustronna ze Stanami Zjednoczonymi, krajami nordyckimi i bałtyckimi, W. Brytanią, Niemcami, Francją i Polską. Istotne jest uwzględnienie rywalizacji mocarstw, w szczególności między USA, Chinami i Rosją;
– 2017: współpraca międzynarodowa była istotna, ale większy nacisk kładziono na politykę zagraniczną, działania dyplomatyczne i rozwijanie relacji bilateralnych (przede wszystkim z Finlandią oraz więzi transatlantyckich), współpracę z państwami regionu nordyckiego poza formalnymi sojuszami;
3. cyberbezpieczeństwo i technologie strategiczne:
– 2024: w obliczu coraz częstszych cyberataków, zarówno ze strony państw, jak i grup przestępczych, cyberzagrożenia uznano za równoważne zagrożeniom tradycyjnym. Strategia poświęca znacznie więcej uwagi zagrożeniom w cyberprzestrzeni oraz rozwojowi nowych technologii, które mogą wpłynąć na bezpieczeństwo narodowe. Zwiększone znaczenie ochrony przed cyberatakami pokazuje rosnącą świadomość tego, że współczesne konflikty mogą rozgrywać się także w sferze cybernetycznej i informacyjnej, w związku z tym rząd wskazuje na konieczność rozwoju zaawansowanych systemów obrony cybernetycznej. Szwecja zwiększyła inwestycje w infrastrukturę cyfrową, aby zabezpieczyć kluczowe systemy (infrastrukturę krytyczną) przed atakami;
– 2017: zagrożenia cybernetyczne były uwzględnione, ale nie miały tak priorytetowego miejsca jak obecnie;
4. obrona narodowa:
– 2024: Strategia przewiduje znaczne zwiększenie inwestycji w siły zbrojne, modernizację wojska i zwiększenie gotowości bojowej;
– 2017: obrona narodowa była ważna, ale nacisk bardziej stawiano na prewencję i przygotowanie do zarządzania kryzysowego niż na bezpośrednie przygotowanie militarne;
5. zwiększenie roli wywiadu i przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym:
– 2024: Strategia zawiera bardziej złożone podejście do zagrożeń hybrydowych, takich jak dezinformacja i wojna informacyjna, których celem jest podważenie zaufania do instytucji publicznych oraz destabilizacja sytuacji politycznej, w związku z tym planowane jest wzmocnienie systemów przeciwdziałania dezinformacji. Wywiad oraz działania kontrwywiadowcze zyskały na znaczeniu w odpowiedzi na te nowe wyzwania;
– 2017: te zagrożenia były rozpoznane, ale nie miały tak istotnej pozycji w dokumentach strategicznych (Grzela, 2019, s. 478–479).

Zakończenie

Zmiany w europejskim środowisku bezpieczeństwa, które zaszły po 2017 roku, istotnie wpłynęły na treść Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Szwecji z 2024 roku. Wojna w Ukrainie oraz wzrost napięć z Rosją spowodowały, że Szwecja zmieniła swoje podejście do polityki bezpieczeństwa. Państwo, które przez dwa stulecia było neutralne, zdecydowało się na przystąpienie do NATO, co pokazuje, że zagrożenia militarne ze strony Rosji są teraz postrzegane jako bezpośrednie i ważne. Strategia przedstawia nowy paradygmat w polityce bezpieczeństwa tego państwa, odzwierciedlając zarówno zmianę priorytetów, jak i dostosowanie do nowych realiów geopolitycznych, społecznych i technologicznych. Szwecja przesuwa swoje podejście od neutralności do większego zaangażowania w sojusze międzynarodowe i nowoczesne formy obrony. W Strategii widać istotne zmiany postrzegania zagrożeń i wyzwań, jakie stoją przed tym państwem. Są one zdefiniowane jako dwa różne, ale powiązane zagadnienia. Zagrożenia (zagrożenia militarne, terroryzm i radykalizacja, cyberzagrożenia, przestępczość zorganizowana i przemoc gangów) dotyczą bezpośrednich niebezpieczeństw dla państwa i jego obywateli, podczas gdy wyzwania odnoszą się do długoterminowych problemów i niepewności, które wymagają systematycznego podejścia (zmiany klimatyczne, migracje, integracja społeczna, zrównoważony rozwój). Strategia rozszerza katalog zagrożeń współczesnej Szwecji – od geopolitycznych, po wewnętrzne i cyfrowe – wskazując na konieczność działań zintegrowanych w celu ochrony państwa. Proponuje bardziej złożone i kompleksowe podejście do bezpieczeństwa, co obrazuje adaptację Szwecji do nowej rzeczywistości międzynarodowej i rosnącego zagrożenia ze strony zarówno tradycyjnych, jak i nowych form konfliktów. Państwo to stawia na równoważenie działań mających na celu obronę przed zagrożeniami militarnymi i niemilitarnymi, z naciskiem na współpracę międzynarodową, modernizację obrony i zwiększenie wydatków wojskowych oraz integrację społeczną. Szwecja zwiększa swoje zdolności w obszarze cyberobrony, co jest bezpośrednią odpowiedzią na nowoczesne formy zagrożeń, które mogą destabilizować struktury państwa bez konieczności użycia tradycyjnych sił militarnych. Jednym z założeń przyjętej Strategii jest zaostrzenie działań wobec przestępczości zorganizowanej i gangów, które stały się istotnym wyzwaniem bezpieczeństwa wewnętrznego w Szwecji. Przestępczość związana z marginalizacją oraz napięcia społeczne wynikające z problemów integracyjnych uznano za istotne zagrożenia dla spójności społecznej kraju. Nowym elementem w strategii z 2024 roku jest postrzeganie zmian klimatycznych jako wyzwania i zagrożenia bezpieczeństwa. Mogą one bowiem prowadzić do konfliktów o zasoby, zwiększenia migracji oraz niestabilności ekonomicznej.

BIBLIOGRAFIA

Aggestam, L. (2001). An end to neutrality? Continuity and change in Swedish foreign policy. W: R. Niblett, W. Wallace (Eds.). *Rethinking European order: West European responses, 1989–97* (182–206). Basingstoke Palgrave.

Brysk, A. (2009). *Global good Samaritans: Human rights as foreign policy*. Oxford. https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195381573.003.0003.

Czarny, R. M. (2018). *Sweden: From neutrality to international solidarity*. Springer International Publishing AG. https://doi.org/10.1007/978-3-319-77513-5.

Doeser, F. (2008). *In search of security after the collapse of the Soviet Union. Foreign policy change in Denmark, Finland and Sweden, 1988–1993*. Stockholm University.

Ekengren, A. M. (2011). How ideas influence decision-making: Olof Palme and Swedish foreign policy, 1965–1975. *Scandinavian Journal of History*, *36*(2). s. 126–129. https://doi.org/10.1080/03468755.2011.561189.

Government Offices of Sweden. (2016). *Proposal to temporarily restrict the possibility of being granted a residence permit in Sweden*.

Government Offices of Sweden. (2024a). *Sweden's new migration policy*.

Government Offices of Sweden. (2024b). *Sweden has more emigrants than immigrants for the first time in half a century*.

Government Offices of Sweden. (2024c). *Military budget*.

Government Offices of Sweden. (2024d). *Statement of Government Policy*. Prime Minister Ulf Kristersson, the Riksdag.

Grzela, J. (2019). *Polityka bezpieczeństwa państw nordyckich*. Kielce UJK.

Hendrickson, R. C. (2007). *History: Sweden's partnership with NATO*. Pobrane 19 sierpnia 2024 z: http://www.nato.int/docu/review/2007/military_civilian_divide/NATO_Sweden/EN/index.html.

Knudsen O. F. (Ed.). (1999). *Stability and security in the Baltic Sea region: Russian, Nordic and European aspects.* Oslo–London.

Kobierecka A. (2016). Uwarunkowania szwedzkiej polityki neutralności. *Polityka i Społeczeństwo, 4*(14), s. 141–154. https://doi.org/10.15584/polispol.2016.4.10/.

Leitz, Ch. (2000). *Nazi Germany and neutral Europe during the Second World War*. Manchester University Press.

Link, R. (1971). Ambassador Holland and the Swedes. *The Crisis*, *78*(2), s. 43–48.

Migrant Integration Policy Index. (b.d.). Sweden. Pobrane 30 sierpnia 2024 z: https://www.mipex.eu/sweden.

Polisen. (b.d.a). *Sprängningar och skjutningar – polisens arbete*. Pobrane 13 sierpnia 2024 z: https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/sprangningar-och-skjutningar/.

Polisen. (b.d.b). *Utsatta områden – polisens arbete*. Pobrane 22 sierpnia 2024 z: https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/utsatta-omraden/#kartgranser.

Prime Minister's Office. (2024). National Security Strategy.

Rothstein, B. (1996). *The social democratic state. The Swedish model and the bureaucratic problem of social reforms*. Pittsburgh.

SIPRI. (b.d.a). *Military expenditure database*. Pobrane 19 sierpnia 2024 z: https://www.sipri.org/databases/milex. https://doi.org/10.55163/CQGC9685

SIPRI. (b.d.b). *Military expenditure by country as percentage of gross domestic product 1988–2016*.

Statista Research Department. (b.d.a). *Do you think Sweden should join the military alliance NATO?* Pobrane 12 września 2024 z: https://www.statista.com/statistics/660842/ survey-on-perception-of-nato-membership-in-sweden/.

Statista Research Department. (b.d.b). *Homicides involving firearms per 100,000 inhabitants in Europe 2022, by country*. Pobrane 28 lipca 2024 z: https://www.statista.com/statistics/1465188/europe-homicide-rate-firearms-country/ .

Statista Research Department. (b.d.c). *Immigration to Sweden from 2010 to 2023*. Pobrane 12 września 2024 z: https://www.statista.com/statistics/523293/ immigration-to-sweden/.

Statista Research Department. (b.d.d). *Number of asylum applications in Sweden from 2013 to 2023*. Pobrane 13 sierpnia 2024 z: https://www.statista.com/statistics/523586/sweden-number-of-asylum-applications/.

Statistical Database. (b.d.). *Foreign-born by Country of birth and year since last immigration. Year 2000–2023*. Pobrano 30 sierpnia 2024 z: https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/ START__BE__BE0101__BE0101E/UtrikesFoddaAntAr/.

Statistics Sweden. (b.d.). *Asylum seekers 2002–2023*. Pobrane 28 lipca 2024 z: https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/population/ population-composition/population-statistics/pong/tables-and-graphs/asylum-seeker/ asylum-seekers/.

Sunnemark, V. (2023, 30 listopada). *How gang violence took hold of Sweden – in five charts*. The Guardian. https://www.theguardian.com/world/2023/nov/30/ how-gang-violence-took-hold-of-sweden-in-five-charts.

Swedish Migration Agency. (b.d.). Pobrane 28 lipca 2024 z: https://www.migrationsverket.se/English/About-theMigration-Agency/Facts-and--statistics-/Statistics.html

Thakur, S., Keen, M., Horvath, B., Cerra, V. (2003). *Sweden's welfare state. Can the bumblebee keep flying*. International Monetary Fund.

Wahlbaeck, Ch. (1986). *The roots of Swedish neutrality*. The Swedish Institute.